

Анотації

У статті показано розвиток ветеранського спорту як частину фізичної культури та його вплив на ведення здорового способу життя в сучасних умовах. Стаття висвітлює основні напрями вдосконалення громадських ветеранських організацій на Волині.

Ключові слова: ветеранський спорт, розвиток, спортивні клуби, здоров'я, комплекс.

Анатолій Войнаровський. Ветеранское спортивное движение на Волини. В статье показано развитие ветеранского спорта как части физической культуры и его влияние на ведение здорового способа жизни в современных условиях. Статья освещает основные направления улучшения общественных ветеранских организаций на Волини.

Ключевые слова: ветеранский спорт, развитие, спортивные клубы, здоровье, комплекс.

Anatolii Voinarovskii. Veteran Sports Movement in the Volyn Region. The article deals with the veteran sports development as a part of physical culture and its influence on the introduction of healthy lifestyle in the modern life. The article discloses the main directions of public veteran's organizations improvement in the Volyn region.

Key words: veteran's sport, development, sport clubs, health, complex.

УДК 796.01

Михайло Ібрагімов

“Філософія спорту” – новий напрям у фізкультурно-спортивному наукознавстві?

Національний університет фізичного виховання і спорту України (м. Київ)

Постановка наукової проблеми та її значення. Ця проблема не може мати однозначної відповіді стосовно новизни, оскільки історіософія свідчить про одіозні, далеко не улесливі відносини між філософією та спортом, котрі склалися протягом тисячоліть. Олімпійські ігри Древньої Греції після середньовічного забуття не були б такою мірою ідеалізовані й містифіковані в XIX ст., якби вони свого часу не створили історичних умов у розв'язанні національної трагедії греків, а саме: подоланні міжусобної ворожнечі між окремими різноплеменними поселенцями еллінів. Якими б не здавалися ґрунтовними інтелектуальні досягнення древніх “філозофів” – любителів мудрості, що заклали основи західноєвропейської культури та іменованих римлянами “варварів” вивели на шлях сучасної цивілізації, усе ж не численні й протилежні філософські школи, а саме спорт зіграв об'єднуючу, миротворчу і в кінці кінців – гуманістичну місію у формуванні нового цілісного античного етносу. Суперечки між різнобарвними філософськими ідеями, що зароджувались у грецьких містах-полісах, лише “підливали масла у вогонь” у суперництві за право бути найрозумнішим, у той час, як оливкова пальма – символ праці та олімпійський вогонь – символ життя, що були атрибутикою панелінських ігор, угомняв войовничі родоплеменні пристрасті.

Звідси – різко полярні оцінки з боку філософів супроводжують усю історію спортивних ігор, змагань, починаючи зі стародавньої агоністики й до наших днів. Сократ, наприклад, не без іронії та заздрості перед винесенням смертельного вироку за розбещення молоді й божественну претензійність нарікав, що на його честь “варто було б дати такий урочистий обід, який влаштовується переможцям Олімпійських ігор”, а не карати за вільнодумство. Але, як не дивно, долі філософів та олімпійських чемпіонів почасти не тільки перепліталися, але й були схожі одна на одну своєю сміливістю, жертовністю, трагічністю, шанобливістю, їх уславленнями та падіннями. Виникає питання: чи можна вважати тогочасні судження філософів про гімнастику, атлетику, агон й арете, алеа, гладіаторство, пентатлон тощо зародженням “філософії спорту”?

Зрозуміло одне, що з того далекого часу й до наших днів певною мірою збереглося зверхнє ставлення філософської есеїстики до спорту як і зворотна зневажлива реакція з боку його представників. Усі, хто присвячує свою наукову творчість спорту, ще й до сьогодні у філософсько-культурологічному середовищі сприймаються принаймні скептично, у той же час, як і спортсмени, здебільшого ігнорують філософію. Професор Стенфордського університету Ханс Ульріх Гумбрехт у роботі “Похвала красоте спорта” зазначає, що “академическая среда в лучшем случае считает спорт как

соціокультурний феномен маргинальної темой”. Але, говорячи про дещо толерантнішу в останнє десятиліття тональність західних інтелектуалів щодо спорту, зауважує: “И все же общее отношение нельзя назвать иначе как нарцисстической снисходительностью” [5].

Аналогічні враження висловлює також один із тлумачів філософії спорту, американський історик Вільям Морган, який пише про сумнівне ставлення зі сторони декана філософського факультету до предмета його наукового інтересу [10].

Дослідники зазначають, що розвитку “філософії спорту” також сприяла підготовча робота до проведення ігор XIV Олімпіади в Лондоні (1948), Лос-Анджелесі (1984) та Атланті (1996). На цих підставах продовжувачі позитивістської Львівсько-Варшавської школи англійські й американські філософи, які, крім того, увели в науковий обіг нові поняття “фізична культура” та “спорт”, вважають, що вони стали першовідкривачами філософії спорту, а древній агон оголосили “мертвою культурою” [1].

Протилежні судження в російських учених, які вважають, що питання про поєднання предметних контурів філософії та спорту було поставлено ними раніше, ніж у американців. Радянська держава, готуючи населення до праці й оборони (нині розкритиковані нормативи ГПО), а також дбаючи про міжнародний престиж країни, опікувала спортсменів як національних героїв, а до вироблення системи фізичного виховання були залучені фахівці з різних галузей знань, у тому числі й філософи. Професор філософії В. І. Столяров, який протягом тридцяти років очолював кафедру філософії та соціології ДЦОЛІФК, нині РДУФКСіТ, неодноразово призначався віце-президентом РОК, був головою міжнародної комісії так званого “соціалістичного табору” із філософських проблем спорту й згуртував навколо себе достатньо широку плеяду вчених-філософів. Він, як і більшість його московських однодумців, вважає, що ними сформована проблематика “філософії спорту” і будь-які намагання пререосмислити накопичений ними матеріал називають “претенциозной попыткой” [13]. Так, його послідовник філософ та професор педагогіки, майстер спорту й володар чорного пояса за класифікацією КУККИВОН А. А. Передельський критикує автора за намагання концептуально виписати спорт із погляду поєднання діалектико-матеріалістичної та екзистенціалістської методології й називає запропоновані два способи філософського осмислення спорту – логіко-раціоналістичного та асоціативно-алегоричного – суперечливою спробою поєднання наукомистецтва, хоча сам у футурології спорту наголошує на доцільності різних традиційних і нетрадиційних методах його дослідження. Він, на думку автора, помилково вважає тотожними поняття “філософія спорту” й “філософія про спорт”, оскільки спорт завжди розглядався в публіцистиці в трьох іпостасях – мистецтва, науки та філософії, а тому останнє поняття не вимагає єдиного концептуального підходу, оскільки філософські школи завжди різняться своїми світоглядно-методологічними засадами [12].

Іншої думки дотримуються деякі російські філософи й учені, котрі вважають “застарілою” і “не продуктивною” попередню діалектико-матеріалістичну гносеологію, а тому “філософія спорту” ще не сформована як спеціальна галузь знань. Провідний російський епістемолог Л. А. Мікешина пише: “Теория познания, по крайней мере в отечественной философии, не самая популярная сегодня область философии. Это объясняется прежде всего её консервативностью, господством натурализма, а главное – своего рода беспомощностью и бесплодностью перед проблемами XXI века...” [9]. А. А. Нікітіна прямо говорить про протистояння в російському філософському середовищі різних світоглядних шкіл: “... между некоторыми подходами существует определенная “напряженность” методологического противостояния” [11]. У такому ракурсі філософії спорту, як пише В. Б. Баранова, ще необхідно виробити своє концептуальне його бачення, тобто “філософія спорту” перебуває в процесі його формування [2].

Таким чином, на відміну від англо-американської філософсько-культурологічної традиції, де вже більше півстоліття розвивається спеціальний гуманітарний напрям “філософія спорту”, а в Росії завершується підготовчо-аналітична робота, то в Україні він ще тільки започатковується. Які ж сучасні передумови, що стимулювали б необхідність формування у вітчизняному наукознавстві нового гуманітарного напрямку, який поєднував би достатньо віддалені між собою людські практики – філософію, як “квінтесенцію духовної культури” (К. Маркс) та спорт, як один із видів чуттєво-предметної діяльності?

Аналіз останніх досліджень і публікацій показує, що на пострадянському просторі теоретиками й практиками різною мірою усвідомлюється необхідність критичного філософського аналізу попередніх фундаментальних досліджень у галузі фізичного виховання та спорту. У ствердженні кризового явища у фізкультурно-спортивній науці простежується як помірно тональні нотки, так і

достатньо різкі оцінки. Філософ Ю. А. Компанієць (Луганськ) стверджує, що аналізу змісту та спрямованості фахової вітчизняної фізкультурної науки, на жаль “не приділяється належної уваги” і в унісон моїм думкам зазначає: “... виходячи із очевидної тенденції щодо зростання кризових явищ та зниження ефективності існуючої системи (фізичного виховання та масового спорту) прямо чи опосередковано вказують на необхідність ревізії теоретичних засад” [6].

Киянин В. Григор'єв характеризує ті новації, які пропонуються науковцями, теоретиками фізкультурно-спортивної науки, як такі, що вносять “хаос інтерпретацій і метафор, котрі заповнили проблематику фізичної культури і спорту” [4].

Учені фізкультурно-спортивної науки також усвідомлюють необхідність нової філософії, яка б сприяла їхньому фаховому розвитку. Говорячи про джерела та етапи розвитку теорії й методики фізичного виховання, Т. Ю. Круцевич, В. В. Петровський у співдружності з росіянином Ю. Ф. Курамшиним, підкреслюють, що “кожна наука не може повноцінно розвиватися, обмежуючись тільки результатами власного предмета дослідження”. У такому ракурсі визначають місце філософії в системі фізичної культури: “Філософія дає для неї методологічну основу пізнання, спираючись на яку вчені отримують можливість об'єктивно оцінювати дію соціальних законів у галузі загальної фізичної культури, проникати в суть проблеми, узагальнювати, аналізувати й відкривати нові закономірності її функціонування та перспективи розвитку в суспільстві” [14].

Завдання дослідження – розкрити акумулятивно-об'єднуючу й прогностичну, тобто світоглядно-методологічну роль ідей нової “філософії спорту”, як міждисциплінарної галузі знань та навчальної дисципліни в теоретичних дослідженнях і їх практичному впровадженні у фізкультурно-спортивний і педагогічний процеси.

Методи дослідження: вимоги діалектичної логіки, компаративний аналіз, метод феноменологічної редукції, герменевтичний метод, метод сходження від абстрактного до конкретного, метод взаємозв'язку історичного та логічного.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Враховуючи розмаїття питань, що виникають у поставленому дискурсі, зосередимо увагу на двох проблемах, які концентрують їх і можуть викликати зацікавленість фізкультурно-спортивної громадськості.

Передусім, це стосується історіософії питання про витoki спорту й фізичної культури, адже здавна та до цих пір не вщухають суперечки щодо культурно-історичної його цінності. Не вдаючись до подробиць теоретичних перипетій, що вирують у літературі, зазначимо, що з погляду неформальної логіки, яка оперує поняттями “ширше-вужче”, “або-або”, а діалектичної, що передбачає роздвоєння єдиного на протилежні сторони й розглядає всі речі та явища в протиставленні й доповненні один до одного (“і те, і друге”), “фізична культура” в змісті радянського її трактування доповнюється й відтінюється “духовною культурою”, а тому із філософського погляду ці дві категорії висвітлюють фундаментальні основи матеріалістичного розуміння буття. “Фізичне виховання”, як і “духовне” (моральне, політичне, правове, релігійне, художнє тощо), пронизує весь життєвий шлях та проектується на людину як засіб її становлення в соціумі. А тому поняття “фізична культура” вбирає в себе і “фізичне виховання” як процес її формування, і “спорт” як особливий її вид та в зіставленні їх не може існувати проблеми. Вона впливає із історичної традиції протиставлення в Древній Греції й Римі *гімнастичних* вправ та *атлетичних* змагань. Якщо перші користувалися прихильністю філософів за їх скромність, непоказовість і корисність для здоров'я, то гучне проведення олімпіад, пихатість чемпіонів, дорогокоштовність їх проведення і помпезність, що супроводжували древній агон, давали привід їх ганьбити з боку аристократичної інтелектуальної еліти [7].

Не випадково відродження в Європі уваги до тілесності після тривалої пропаганди філософії аскетизму починалося саме з гімнастики, становлення різних її шкіл – німецької, англійської, шведської, а чехословацька система здобула статус загальноєвропейської. Під гаслом “Сокільський гімнастичний рух” увага до гімнастики розповсюдилася по всьому світу, оскільки була пронизана ідеєю слов'янофільства й тому об'єднувала численні громади. До речі, коли сучасні дослідники називають його фізкультурно-спортивним рухом, то це не відповідає історичній дійсності, оскільки керівники сокільства з метою популяризації своїх осередків, хоч і проводили під час своїх знаменитих злетів різні змагання, зазвичай усіяко відхрещувалися від спорту, який був перед тим підданий християнській анафемі та втратив свій суспільний авторитет. Ще раз підкреслимо важливу роль “Ідей” у розгортанні фізкультурно-спортивного руху як у давнину, так і в епоху відродження олімпійського спорту, пов'язаного з когортою однодумців П'єра де Кубертена, до складу яких входив і українець О. Д. Бутовський. Їхня “філософія спорту” була заснована на модному в той час інтуїтивізмі Анрі Бергсона й визначала спорт як “філософію життя”.

У наш складний час також необхідна нова “філософія спорту”, яка б, з одного боку, була спадкоємицею попередніх традицій, а з іншого – відстоювала ідеали, які б збігалися з нинішніми національними інтересами, були складовою державницької “національної ідеї”.

Вітчизняна фізкультурно-спортивна наука вже склалася в цілісну теоретичну й прикладну систему знань, виокремлену із загального педагогічного континууму. Але подальший розвиток і накопичення значного емпіричного матеріалу, залучення до вирішення фізкультурно-спортивних проблем усе більшого загалу наук, формування *гуманітарного напрямку* в ній (психології, соціології, історії, педагогіки, менеджменту спорту) гостро поставило питання філософського осмислення граничних основ спорту, його сутнісних рис і перспектив розвитку не лише з точки зору корпоративного “спортивного інтересу”, а в контексті місця й ролі його як конструкта історичного процесу. Під цим кутом зору вже звична фізкультурно-спортивна термінологія (вправи, рухова активність, тренування, реабілітація, рекреація, змагання, гра тощо) має наповнитися новим змістом.

Принагідно зазначимо, що кожна галузь знань має власну логіку свого розвитку, що відображається у відповідному категорійно-понятійному апараті. “Філософія спорту” покликана збагатити словниковий арсенал фізкультурно-спортивної науки та перевести результати їх досліджень у ранг загального наукознавства, адже кожна наука завершує своє становлення як самостійної спеціальної галузі лише тоді, коли розробляє власну філософію.

У той же час терміни, поняття й категорії, яким б вони вишуканими не були, не мають самодостатнього значення, а виступають інструментами пізнання в практичному застосуванні. На противагу марксизму сучасна постмодерністська філософія надає домінуючого значення в історичному процесі не практично перетворюючій діяльності людини, а мові як основному комунікативному зв’язку і факту культури, де слово “тілесність” підміняється “текстуальністю”. Це відповідає сучасним інформативно-комп’ютерним реаліям, але призводить до спотворення у свідомості людей дійсності віртуальними уявленнями про її фізичну тілесність.

Із цього приводу логічні позитивісти вважають, що спорт і фізична культура виникли лише із появою цих понять в англійському варіанті. Але з подібним твердженням не можна погодитися, оскільки антропоморфна філософія Древньої Індії та Китаю дбала про збереження гармонії природного й духовного начал людини, а також про цілісну, органічну її єдність зі світом. За допомогою філософії, релігії, міфології, набуті емпіричні знання древні люди в певних ритуальних діях регламентували та насаджували навички й звички занять фізичними вправами, що сприяли відновленню функцій організму, його оздоровленню. Поза цією історичною традицією сучасники не могли б говорити ні про яку “фізичну культуру”.

Східні єдиноборства, багатоборства та інші, говорячи сучасною мовою, види спортивної діяльності є передусім філософськими школами, де започатково та налаштовується дух на фізично-тілесне його єднання зі Всесвітом. Витоки “філософії спорту” слід шукати в міфологічній свідомості й обрядовості первісних цивілізацій, бо в історії, як і в природі, немає пустоти, хоча з кожним поколінням відмирають і певні духовні та фізичні практики. Лише ідеї складають спадкоємну канву в цілісному, єдиному й неповторному історичному процесі. Яку ж ідеологему (ідеологія – це система ідеалів тієї чи іншої епохи) може запропонувати сучасна “філософія спорту”?

Відповідь на поставлене питання складає **другу** важливу проблему, стосовно світоглядно-методологічної проблематики фізкультурно-спортивної науки. Сучасна “філософія спорту” має показати дієвість гуманістичного змісту його ідеалів у протистоянні деформаційним явищам у ньому та оновити патріотичний, жертвовно-героїчний ореол особи спортсмена в піднесеному розумінні його соціальної значущості.

Спорт за своєю суттю є філософічним, що проявляється в екзистенційності переживань спортсменами навколишнього світу в собі (“Dasein”) й себе в навколишній дійсності (“Mansein”). “Сучасний спорт не просто є породженням відповідних методологічних передумов, але й сприяє зміні уявлень про характеристики тілесності та соціальний статус людського тіла як такого”, – зазначають харків’яни Л. М. Газнюк, Ю. А. Семенова [3].

Термін “соціальний статус людського тіла” відповідає сучасній філософсько-екзистенціалістській методології, де людина розглядається як суб’єкт і об’єкт історичного процесу, що органічно поєднаний із космосом. Вона є величною тілесно-духовною індивідуальною особистістю, що “відчуває, переживає” його в собі в цю мить і в цьому місці (М. Мерло-Понті, Валерій Подорога). Якщо конкретизувати в цьому екзистенціалістському контексті поширені в літературі терміни “соціальне тіло”, “культурне тіло”, то в концептуально-методологічному дискурсі “філософії спорту”

їх можна конкретизувати в понятті “**спортивне тіло**”. Для цього потрібно визначити в його змісті атрибутивність (сутнісні риси), феноменологічність і соціокультурну значущість.

Передусім зазначимо, що екзистенційна методологія ще недостатньо широко сприймається вченими фізкультурно-спортивною науки Але, якщо говорити про фізичну тілесну цілісність людини-спортсмена (особи спортсмена), то все гостріше постає питання про його культурологічну цінність і в цьому контексті – збереження індивідуальної особистості.

Індивідуалізація спортивної підготовки передбачає також **цілісне** бачення тіла спортсмена, тобто “спортивного тіла”, у цілепокладанні котрого є орієнтація на екстремальну ситуацію у виступах на змаганні, у якому він виявляє індивідуально-особистісні риси, свій талант, морально-вольові якості. Екстремальна ситуація являє собою максимальне відхилення від повсякденного, розміреного або контрастного існування людини й вимагає надзвичайного напруження фізичних і психічних сил спортсмена. Під час виступу в змаганні “спортивне тіло” набуває новоякості. Під пильним наглядом організаторів, суддів і по-різному налаштованих уболівальників (прихильних та негативних) воно еякий час перебуває в стані самозабуття: спортсмен нібито “відключає” рефлексії свідомості й на мить не контролює, розумово не фіксує свої дії, хоча тіло “запам’ятає” їх. У цей час “спортивне тіло” – екзистенціальне та пантеїстичне, бо не може розглядатися лише в розрізі медико-біологічного чи будь-якого іншого природничого аспекту. “Спортивне тіло” випробовує на собі болісну насолоду **екстазу**, цілеспрямованого до перемоги стану **експресії**, а під впливом оточуючих суперників стає **експансивним**. У виступах спортсменів наочно фіксується **творча** демонічна сила їхнього тіла й цим виявляється, за словами Ж.-П. Сартра, його **свобода**.

Таким чином, антропологія спорту та фізичного виховання – це філософсько-теоретичне вчення про відображення в спортивній реальності специфічних рис людини: гри, змагальності й видовищності в боротьбі за своє існування, самовиявлення та самоствердження. Завдяки цьому спорт стає соціально-культурним феноменом, а “спортивне тіло” – **еталонним видом фізичної культури**. У всіх наукових дослідженнях із фізичного виховання й спорту наголошується на тому, що вони мають сприяти всебічному та гармонійному розвитку особи, завданням же антропології спорту є розкриття процесу “переходу” медико-біологічного, фізико-механічного, психосоматичного **стану організму спортсмена** в ряд культивування певних художніх образів тілесності. *Спортивне тіло – це перетворення психосоматичного стану організму спортсмена в культурологічний образ, відповідний історично-цивілізаційному рівню розвитку суспільства.*

Спортивне змагання є одним із видів соціальної діяльності, у якій постійно відбувається боротьба за самоствердження, самовияв людської індивідуальності, егоїстичний (розумний чи нерозумний) потяг до володарювання (Ф. Ніцше) в ландшафті соціально-історичних подій. Тому об’єднуючим усіх потягів у спортивному змаганні як обов’язковий елемент є “воля до перемоги”. Уся духовна аура тієї чи іншої спільноти фокусується на людському тілі, яке у виставі фізичних здібностей демонструє його силу й красу у **формі грації**.

Екзистенціалізм розглядає грацію як поєднання фізичного та духовного, природного й штучного, привнесеного в тіло тренуванням, вихованням, що його мовчазною мовою багатозначно виражає колоритне багатство внутрішніх, інтенційних потягів. “Благодаря всему этому спортивное действие, – пише російський філософ Н. Ю. Мазов, – является осознанием возможного, т. е. не просто сознанием, так что “Я могу” сопровождающий любой проблеск мыслей и действия, исходящих от “чистого Я” и проявляющемся в свободе внимания”. І далі: “Желание победить, которое наиболее свойственно, на наш взгляд, людям, укоренным в культурной традиции есть не вымученное чисто искусственное (в данном случае противоестественное) стремление, а достояние неповторимой личности” [8].

З екзистенційно-антропологічного погляду, у змаганнях виявляється весь комплекс або симбіоз позитивних і негативних рис особистості спортсмена: як жадоба до слави, так і марнославство, як доброзичливість, так і агресія, як колективістські, так і егоцентричні риси психофізіологічної натури “спортивного тіла”. Культурологічною заслугою спорту є те, що він сублимує (З. Фройд), спрямовує негативно-руйнівне в позитивно-корисне русло, де є можливість емоційно-психологічної “розрядки” у хвилини крайнього напруження й зберігає цілісність людини в її якісно творчому, життєвому пориві.

Таким чином, культурологічними чинниками “спортивного тіла” є відчайдушність, жертвенність, наснага, екстаз, екзальтація, екстравагантність, цілеспрямованість, воля до перемоги, експансія, характерні для художньо-творчого процесу. Під таким кутом зору гуманізуються всі демонічні сили тілесності спортсмена перед зацікавленими очима глядачів і звеличуються в культ. Глядач завжди може знайти в спорті те, що він шукає, те, чого йому бракує, те, що приносить йому насолоду, те, що

дає йому відразу або задоволення, приборкує інші негативні пращурні інстинкти, що його бентежать і не дають урівноважитись. У цьому ракурсі спорт угамовує всі внутрішні руйнацькі схильності людської натури. Суперечлива людська постать у спорті може уявно-наочно реалізувати всі свої відкриті й потаємні потяги. Отже, *об'єднуючою ідеєю “філософії спорту” є гуманістична творчо-конструктивна його місія в піднесеному сприйнятті, збереженні та розвитку краси й сили здорової людської тілесності.*

Висновки й перспективи подальших досліджень. На підставі викладеного в екзистенційно-культурологічному ракурсі пропонується таке формулювання предмета “філософії спорту”: як учення про сутність і життєвий смисл спорту в дискурсі соціокультурного феномену, який уособлює створення й відтворення в образах фізичної культури еталони людської тілесності.

Нова “філософія спорту” як міждисциплінарна галузь знань має завершити ієрархію гуманітарного напрямку фізкультурно-спортивної науки та посилити її світоглядно-методологічну основу в розв'язанні практичних завдань сучасного інформаційно-технологічного етапу культурно-цивілізаційного процесу, а саме: збереженні й відтворенні здоров'я населення.

“Філософія спорту” належить до екзистенційно-антропологічного напрямку у філософії, а тому різнопрофільні дослідження “спортивного тіла” як її центральної категорії зосередить науковців у розумінні його соціальної значущості як феномену культури. У “філософії спорту” фізкультурно-спортивна наука завершує особливий свій статус й органічно включає власні досягнення в загальне наукознавство.

У педагогічному процесі “філософія спорту” має викладатися на завершальному етапі професійної підготовки спортсменів і вчителів фізичного виховання (у магістратурі), що посилює в самосвідомості фахівців їх соціальну значимість як діячів культури.

У навчальному процесі, можливо, варто подумати на тим, щоб замінити дещо заангажований в останній час термін “фізкультура” на “культуру фізичної тілесності”, що акцентувало б не силовий, а етико-естетичний зміст понять і посилювало б інтерес молоді до занять фізичними вправами та спортом, як такі, що приносять їм власну користь.

Література

1. Айзенберг К. Открытие спорта современной исторической наукой / Кристиана Айзенберг // Логос. – 2009. – № 6. – С. 84.
2. Баранова В. Б. Спорт как проекция культурных смыслов / В. Б. Баранова // Философия права. – 2007. – № 2. – С. 81.
3. Газнюк Л. М. Аксиологія тілесності в контексті фізичного розвитку людини / Л. М. Газнюк, Ю. А. Семенова // Парадигма здорового способу життя: духовні та фізичні компоненти : зб. наук. ст. II Міжнар. наук.-теорет. конф. кафедри соц.-гуман. дисциплін, Київ, 19–20 берез. 2010 р. / уклад. Ю. О. Тимошенко. – К. : НУФВСУ, 2010. – С. 23.
4. Григор'єв В. Й. Соціально-філософська парадигма фізичної культури і спорту України в контексті філософського дискурсу / В. Й. Григор'єв // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2007. – № 4. – С. 108–111.
5. Гумбрехт Х. У. Похвала красоте спорта / Х. У. Гумбрехт ; пер. с англ. В. Фещенко. – М. : “Новое литературное обозрение”, 2009. – С. 8.
6. Компанієць Ю. А. Філософія фізичної культури чи фізична культура філософії? / Ю. А. Компанієць // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і мпорту. – 2009. – № 7. – С. 77.
7. Кыласов А. В. Окольцованный спорт. Истоки и смысл современного олимпизма [Текст] / Алексей Кыласов. – М. : АИРО-XXI, 2010. – С. 192.
8. Мазов Н. Ю. Смысловое и экзистенциальное измерение спорта / Н. Ю. Мазов // Медицина и образование в Сибири. – 2008. – № 3. – С. 19.
9. Микешина Л. А. Философия науки: эпистемология, методология, наука / Микешина Л. А. – М. : Изд. дом Междунар. ун-та в Москве, 2006. – С. 18.
10. Морган Уильям. Философия спорта. Исторический и концептуальный обзор и оценка ее будущего / Уильям Морган // Логос. – 2006. – № 3 (54). – С. 150.
11. Никитина Е. А. Современная эпистемология: основные направления развития / Е. А. Никитина // Научный вестник МГТУ ГА. Серия: История, философия, социология. – 2008. – № 129. – С. 143.
12. Передельский А. А. Философия спортивной науки: проблемно-футурологический анализ / А. А. Передельский // Теория и практика физической культуры. – 2011. – № 4. – С. 102.
13. Столяров В. И. Претенциозная, но неудачная попытка переосмысления базовых основ теории физической культуры (критические заметки) / В. И. Столяров, С. Д. Неверкович // ТПФК. – 2011. – № 1. – С. 32–36.
14. Теорія і методика фізичного виховання. Загальні основи : у 2 т. / за ред. Т. Ю. Круцевич. – К. : Олімпійська л-ра, 2008. – Т 1. – С. 19.

Анотації

У статті розглядаються проблеми становлення в українському гуманітарному наукознавстві “філософії спорту”, яка з екзистенційно-антропологічних світоглядних позицій розглядає “спортивне тіло” як її центральну категорію й за допомогою розкриття її змісту досягнення фізкультурно-спортивної науки включаються в загальний культурно-цивілізаційний суспільствознавчий континуум.

Ключові слова: “філософія спорту”, “спортивне тіло”, ідея, світогляд, історіософія, тілесність, фізична культура, фізичне виховання.

Михаил Ибрагимов. “Философия спорта” – новое направление в физкультурно-спортивном науковедении? В статье рассматривается проблемы становления в украинском гуманитарном науковедении “философии спорта”, которая с экзистенциально-антропологических мировоззренческих позиций рассматривает “спортивное тело” как её центральную категорию, с помощью которой достижения спортивной науки включаются в общий культурно-цивилизационный обществоведческий континуум.

Ключевые слова: “философия спорта”, “спортивное тело”, идея, мировоззрение, телесность, физическая культура, физическое воспитание,

Mihail Ibrahimov. “Sports Philosophy” – New Direction in Sport Science. The article deals with the problems of “sport philosophy” establishment in the Ukrainian humanitarian science of science, which considers the “sports body” as its central notion from the existential-anthropological worldview through which the achievements of sports science are included in the general cultural and civilizing continuum of social science

Key words: the “sports philosophy”, “sports body”, idea, worldview, physical culture, physical education.

УДК 796.01

Володимир Файдевич,
Сергій Козіброцький

Нормативне забезпечення фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів України в 70-80-х роках ХХ століття

Луцький національний технічний університет (м. Луцьк),
Волинський національний університет імені Лесі Українки (м. Луцьк)

Постановка наукової проблеми та аналіз останніх досліджень. У фізичному вихованні широко практикуються нормативні способи кількісного визначення постановки завдань й оцінки результатів їх виконання. Терміни “норма”, “норматив” визначають певну міру (величину), прийняту за уніфікований показник того, що повинно бути досягнуте в результаті діяльності. Якщо норми відповідають можливостям студентів та умовам їх реалізації, то вони є найкращим орієнтиром на шляху до мети [1, 2, 3].

Водночас норми мають і контрольно-оціночне значення: за їх виконанням або невиконанням можна судити про те, як реалізуються поставлені завдання; про ефективність застосовуваних у фізичному вихованні засобів і методів; про те, наскільки вдалося вплинути (завдяки їх застосуванню) на динаміку фізичного розвитку й підготовленості учнів.

Враховуючи це, у теорії й практиці фізичного виховання проблема розробки адекватних нормативів завжди посідала одне з центральних місць.

У сфері фізичного виховання кількісно-нормативна постановка завдань поширюється, головним чином, на завдання з виховання фізичних якостей як основи рухових можливостей (“кондиційні” нормативи фізичної підготовленості) та нормативи, розраховані на виявлення ступеня сформованості рухових умінь і навичок (нормативи “координаційні” – спортивно-технічної підготовленості). Такий розподіл нормативів, звичайно, умовний, оскільки те, що вони виражають, фактично єдине у своїй основі.

Об’єктивно вимоги, які ставить життя до фізичної підготовленості, не є сталими, а, отже, сталими не можуть бути й конкретні характеристики фізичного статусу людини. Тому може йтися лише про динамічні норми та про диференційоване їх визначення для різних демографічних контингентів з урахуванням конкретних умов.